

Olsztyn, dnia 17 lipca 2019 r.

PS-VI.431.1.18.2019.SM

Pani
Agnieszka Skorupska
Kierownik
Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
Grunwald
z siedzibą w Gierzwałdzie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko – Mazurskiego Nr FK-IV.0030.176.2019 z dnia 5 marca 2019 roku /**akta kontroli str. 1/** zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego Olsztynie, w składzie:

1. Stella Maścianica – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym oraz
2. Katarzyna Brewka – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej Grunwald z siedzibą w Gierzwałdzie, 14 – 107 Gierzwałd 7. Czynności kontrolne rozpoczęto 11 marca 2019 roku i zakończono 12 marca 2019 roku. Przedmiotem kontroli były formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w świetle:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2018, poz. 998 ze zm.) – zwanej dalej ustawą,
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 roku w sprawie szkoleń na asystenta rodziny (Dz. U. z 2011 r., poz. 1608).

W wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. GOPS/jednostka/jednostka kontrolowana/Ośrodek – co oznacza: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Grunwald z siedzibą w Gierzwałdzie, 14 – 107 Gierzwałd 7,
2. Kierownik GOPS/Kierownik – co oznacza: Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Grunwald z siedzibą w Gierzwałdzie, panią Agnieszkę Skorupską,
3. asystent/asystent rodziny – co oznacza: asystentów rodziny, o których mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zatrudnionych w Ośrodku,
4. Regulamin – co oznacza: *Regulamin Organizacyjny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Grunwald z siedzibą w Gierzwałdzie,*

5. Statut – co oznacza: *Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Grunwald z siedzibą w Gierzwałdzie*,
6. plan – co oznacza: plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy,
7. Projekt „Rodzina silna wsparciem” – co oznacza: projekt pn. „Rodzina silna wsparciem” realizowany przez Ośrodek w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko – Mazurskiego w latach 2017 – 2018, w partnerstwie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie,
8. Projekt „Oparcie w rodzinie” – co oznacza: projekt pn. „Oparcie w rodzinie” realizowany przez Ośrodek w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko – Mazurskiego w latach 2019 – 2020, w partnerstwie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie,
9. Gmina – co oznacza: Gminę Grunwald.

Kontrola obejmowała okres od dnia 1 stycznia 2018 roku do dnia jej zakończenia. Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez jednostkę. Kontrolę przeprowadzono w obecności pani Agnieszki Skorupskiej – Kierownika GOPS Grunwald z siedzibą w Gierzwałdzie. Ustaleń kontroli dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w jednostce dokumentacji merytorycznej, informacji i wyjaśnień przekazanych bezpośrednio przez Kierownika i asystentów rodziny oraz akta osobowe w zakresie dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe asystentów rodziny zatrudnionych w Ośrodku.

Działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami i uchybieniem.**

USTALENIA KONTROLI

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej jednostki.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Grunwald z siedzibą w Gierzwałdzie, jako jednostka organizacyjna Gminy Grunwald, działał na podstawie:

- *Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Grunwald z siedzibą w Gierzwałdzie*, przyjętego uchwałą Nr IV/25/11 Rady Gminy Grunwald z siedzibą w Gierzwałdzie z dnia 04 lutego 2011 r. w sprawie ustalenia Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Grunwald z siedzibą w Gierzwałdzie, ze zmianą z dnia 31 stycznia 2013 roku /**akta kontroli str. 2-11/**,
- *Regulaminu Organizacyjnego Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Grunwald z siedzibą w Gierzwałdzie*, wprowadzonego Zarządzeniem Nr 1/2017 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Grunwald z siedzibą w Gierzwałdzie z dnia 2 stycznia 2017 roku /**akta kontroli str. 12-17/**.

Ośrodek, zgodnie z zapisem § 7 pkt 2 Statutu, realizuje zadania Gminy w zakresie wspierania rodziny, wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy

zastępczej. Analiza Regulaminu wykazała, że w strukturze organizacyjnej jednostki kontrolowanej wyodrębniono stanowisko asystenta rodziny.

Zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zostały ujęte w wyżej wymienionych dokumentach, w związku z czym kontrolujący nie wnieśli uwag do ich treści.

2. Trzyletni Gminny Program Wspierania Rodziny.

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy, Ośrodek w okresie objętym kontrolą opracowywał i realizował 3 – letnie gminne programy wspierania rodziny tj.:

- *Gminny Program Wspierania Rodziny Gminy Grunwald na lata 2016 – 2018*, przyjęty Uchwałą Nr XXXIII/183/2016 Rady Gminy Grunwald z siedzibą w Gierzwaldzie z dnia 30 grudnia 2016 roku w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny Gminy Grunwald na lata 2016-2018 /**akta kontroli str. 18-33/**,
- *Gminny Program Wspierania Rodziny Gminy Grunwald na lata 2019 – 2021*, przyjęty Uchwałą Nr VI 34/2019 Rady Gminy Grunwald z siedzibą w Gierzwaldzie z dnia 19 stycznia 2019 roku w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny Gminy Grunwald na lata 2019-2021 /**akta kontroli str. 34-54/**.

Celem głównym Programu na lata 2016-2018 było: *wspieranie rodzin z terenu gminy Grunwald przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz tworzenie warunków sprzyjających ich prawidłowemu funkcjonowaniu*. Przyjęto w nim do realizacji następujące cele szczegółowe:

- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny,
- poprawę funkcjonowania rodzin oraz warunków rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym,
- rozwijanie usług i form wsparcia na rzecz pomocy dzieciom i rodzinom,
- wzmacnianie i usprawnienie współpracy oraz podnoszenie kompetencji osób i służb działających na rzecz dziecka i rodziny.

Za cel główny Programu na lata 2019-2021 obrano: *rozwój interdyscyplinarnego systemu wsparcia rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny*. Obrane cele szczegółowe to:

- zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno – bytowych rodzin o niskim statusie materialnym,
- prowadzenie działalności edukacyjno – profilaktycznej sprzyjającej wzmacnianiu rodziny i wypełnianiu przez nią roli opiekuńczo – wychowawczej,
- rozwój usług i form wsparcia na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- usprawnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodzin oraz podnoszenie kompetencji osób i służb działających na rzecz dziecka i rodziny.

Oba Programy powstały w oparciu o diagnozę problemów rodzin z terenu Gminy. Określono w nich ponadto odbiorców i osoby odpowiedzialne za realizację działań,

przewidywane rezultaty zaplanowanych działań, a także źródła finansowania oraz sposób monitorowania realizacji Programów i ich ewaluacji.

3. Zgodność zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami oraz tworzenie możliwości podnoszenia przez nich kwalifikacji.

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą w Ośrodku zatrudnionych było łącznie trzech asystentów rodziny:

- asystent nr 1 – zatrudniony w oparciu o umowę o świadczenie usług w okresie od 01.03.2018 r. do 31.12.2018 r.,
- asystent nr 2 – zatrudniony w oparciu o umowę o świadczenie usług w okresie od 01.03.2018 r. do 31.12.2018 r. i następnie od 15.02.2019 r. do 31.12.2019 r.,
- asystent nr 3 – zatrudniony w oparciu o umowę o świadczenie usług w okresie od 07.03.2019 r. do 31.12.2020 r. /akta kontroli str. 55-57/.

W aktach osobowych asystentów rodziny znajdowała się dokumentacja potwierdzająca spełnianie przez nich wymogów określonych w art. 12 ust. 1 pkt 2 – 4 tj., że:

- nie są i nie byli pozbawieni władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest i nie była im zawieszona,
- wypełniają obowiązek alimentacyjny – w przypadku, gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego,
- nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Na podstawie analizy przedłożonej dokumentacji stwierdzono, że asystenci: nr 2 i nr 3 posiadali kwalifikacje określone w art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, uprawniające do pracy na stanowisku asystenta rodziny, natomiast asystent nr 1 nie spełniał wymogów kwalifikacyjnych, o których mowa powyżej. Posiadane przez asystenta nr 1 wykształcenie

nie uprawniały go do pracy na stanowisku asystenta rodziny /akta kontroli str. 161-167/. Przyczyną powstania tej nieprawidłowości była błędna interpretacja przepisów, skutkiem zaś wykonywanie zadań asystenta rodziny przez osobę nieposiadającą odpowiednich kwalifikacji. W związku z tym, że asystent nr 1 zatrudniony był w Ośrodku do dnia 31.12.2018 r., a w dacie kontroli wszystkie osoby zatrudnione na stanowisku asystentów rodziny spełniały wymogi kwalifikacyjne, odstąpiono od wydania zalecenia w tym zakresie.

Z analizy akt osobowych asystentów oraz informacji udzielonych przez Kierownika wynika, że w okresie objętym kontrolą Ośrodek nie zapewniał asystentom żadnego szkolenia podnoszącego ich kwalifikacje, gdyż nie organizował i nie finansował takich szkoleń, a także nie kierował asystentów na szkolenia organizowane poza Ośrodkiem. Kierownik poinformował ponadto, że asystenci podnosili swoje kwalifikacje w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną we własnym zakresie, w tym także poprzez doksztalcanie i udział w szkoleniach, jednakże w aktach osobowych asystentów brak było stosownych zaświadczeń to potwierdzających.

W związku z powyższym stwierdzono, że kontrolowana jednostka nie realizowała zadań o których mowa w art. 176 pkt 2 i 4 a ustawy, to jest nie tworzyła możliwości oraz nie finansowała podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. Kierownik Ośrodka wyjaśniając przyczynę powstania tej nieprawidłowości poinformowała, że asystenci rodziny w okresie zatrudnienia nie podnosili swoich kwalifikacji i nie uczestniczyli w szkoleniach w obszarze realizowanych zadań, gdyż zatrudnieni byli w Ośrodku w oparciu o umowę zlecenie, co uniemożliwiało wystawienie im delegacji na wyjazd na szkolenie i opłacenie kosztów związanych z uczestnictwem w szkoleniu **/akta kontroli str. 58-59/**. Praca asystenta rodziny, ze względu na złożoność problemów występujących w rodzinach znajdujących się pod jego opieką, wymaga stałego podnoszenia przez niego kwalifikacji i poszerzania wiedzy w zakresie pracy z dziećmi i rodziną, w przeciwnym razie istnieje ryzyko, iż praca ta nie będzie przynosiła optymalnych rezultatów. Ośrodek winien tworzyć możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów niezależnie od formy ich zatrudnienia.

Na podstawie informacji przekazanych przez Kierownika ustalono, że praca asystentów, zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie Gminy. Ponadto stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Gminę.

4. Tryb przydzielania i realizacja zadań asystenta rodziny.

Na podstawie analizy przedłożonej dokumentacji ustalono, że w okresie objętym kontrolą wsparciem asystentów objętych było łącznie dwadzieścia rodzin **/akta kontroli str. 60-61/**.

Ponadto stwierdzono, iż żadna z rodzin nie była objęta wsparciem asystenta na mocy ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 473) oraz postanowienia sądu. W badanym okresie, wsparciem asystenta objęta była jedna rodzina, z której dziecko przebywało w pieczy zastępczej.

Na podstawie analizy przedłożonej dokumentacji oraz uzyskanych informacji stwierdzono, że żaden z asystentów nie pracował w tym samym czasie z większą liczbą rodzin niż 15, zatem stosownie do zapisu art. 15 ust. 4 ustawy.

Kontrolujący poddali szczegółowej analizie dokumentację siedmiu losowo wybranych rodzin. Z informacji przekazanych przez Kierownika oraz przeprowadzonej analizy dokumentacji wynika, że sygnały o tym, iż rodzina przeżywa kryzys i wymaga wsparcia pochodziły w przeważającej mierze od pracowników socjalnych zatrudnionych w Ośrodku, jak również od pracowników szkół.

Na podstawie analizy dokumentacji stwierdzono, że w każdej rodzinie z chwilą powzięcia informacji o pojawieniu się trudności w wypełnianiu przez nią funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny Ośrodka przeprowadzał w niej wywiad środowiskowy, zgodnie z art. 11 ustawy. Ustalono, że analizę sytuacji rodziny pracownik dokumentował w kwestionariuszu wywiadu środowiskowego. W oparciu o analizę wywiadów zespół inspektorów stwierdził, że w przypadku trzech rodzin pracownik socjalny nie dokonał wyczerpującej analizy sytuacji rodziny **/akta kontroli str. 62-64/**. Przeprowadzenie wywiadu środowiskowego ma charakter czysto dowodowy, mający na celu ustalenie, czy faktycznie rodzina, wobec której pozyskano niepokojące informacje, przeżywa problemy opiekuńczo-wychowawcze. Brak rzetelnie przeprowadzonej analizy sytuacji rodziny skutkuje brakiem

szczegółowej wiedzy na temat jej sytuacji, m.in. istoty i stopnia występujących trudności opiekuńczo-wychowawczych, a także przyczyn kryzysu w rodzinie, uzasadniających przydzielenie jej asystenta. Przyczyną uchybienia była niewłaściwa interpretacja przepisów oraz niedostateczny nadzór Kierownika nad realizacją zadań przez pracowników. Udzielono Kierownikowi Ośrodka bieżącego instruktażu w tym zakresie.

Ustalono, że jeżeli z analizy sytuacji rodziny wynikało, że rodzina wymaga wsparcia asystenta, pracownik socjalny sporządzał wniosek do Kierownika o jego przydzielenie, a następnie Kierownik przydzielał rodzinie asystenta **/akta kontroli str. 65-72/**.

We wszystkich poddanych analizie teczkach rodzin znajdowała się pisemna zgoda rodziny na podjęcie współpracy z asystentem **/akta kontroli str. 73-76/**.

Ustalono, że w Ośrodku nie wprowadzono, w formie wewnętrznych zarządzeń, odrębnych regulacji dotyczących pracy asystentów, w tym rodzaju i sposobu prowadzenia przez nich dokumentacji. Na podstawie przeprowadzonej analizy oraz w oparciu o informacje udzielone przez Kierownika stwierdzono, że asystenci prowadzili następujący rodzaj dokumentacji:

- *miesięczną kartę czasu pracy z rodziną* – zawierającą informacje o dacie spotkania asystenta z rodziną, czasie jego trwania, opis realizowanych przez asystenta działań, podpis asystenta i rodziny,
- *dziennik pracy z rodziną* – w skład, którego wchodziła:
 - *metryczka rodziny* – zawierająca informacje o członkach rodziny, takie jak: data urodzenia, wykształcenie/wykonywany zawód, miejsce pracy/nauki, stan zdrowia, inne uwagi np. dotyczące władzy rodzicielskiej,
 - *diagnoza rodziny* – zawierająca diagnozę sytuacji rodziny, opis jej zasobów wewnętrznych i zasobów zewnętrznych, z których mogłaby skorzystać rodzina, a także krótkoterminowe i długoterminowe cele oraz metody pracy z rodziną,
 - *plan działań* – stanowiący, zgodnie z informacją udzieloną przez Kierownika, plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy,
 - *realizacja działań* – zawierająca opis prowadzonych przez asystenta działań, zgodnie z przyjętym planem, wraz ze wskazaniem terminu w jakim były realizowane,
 - *ocena efektów pracy z rodziną* – w której asystent, kończąc pracę z rodziną, dokonywał podsumowania efektów swojej pracy **/akta kontroli str. 77-149/**.

Na podstawie analizy dokumentacji zespół inspektorów stwierdził, że asystenci sporządzali w przypadku każdej rodziny *plan działań*, który stanowił plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy. W czasie kontroli udzielono Kierownikowi instruktażu w zakresie stosowania nazewnictwa dokumentacji zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy plan pracy z rodziną powinien obejmować zakres realizowanych działań, mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, a także zawierać terminy ich realizacji oraz przewidywane efekty. W oparciu o przeprowadzoną analizę ustalono, że w planach określano: występujące w rodzinie problemy/deficyty (zgodnie z dokonaną diagnozą), planowane działania (w odniesieniu do występujących problemów) oraz terminy ich realizacji, nie uwzględniono w nich natomiast przewidywanych efektów zaplanowanych działań **/akta kontroli str. 89-149/**.

Zamieszczenie w planie przewidywanych efektów działań pozwala monitorować skuteczność przyjętych do realizacji działań, jak również umożliwia ewentualną ich korektę. Niewskazanie tego elementu w planie skutkować może brakiem odpowiedniego monitorowania

przebiegu realizacji planu oraz sprawić, że plan nie będzie podlegał ewaluacji, co jest niezbędne do uzyskania możliwie najlepszych rezultatów pracy. Przyczyną stwierdzonej nieprawidłowości jest niewłaściwa interpretacja obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa przez asystentów rodziny oraz niedostateczny nadzór Kierownika nad realizacją przez nich zadań.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy plany winny być opracowywane i realizowane we współpracy z rodziną oraz w konsultacji z pracownikiem socjalnym, a w przypadku rodzin, z których dzieci przebywają w pieczy zastępczej plan winien być sporządzony także we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i skoordynowany z planem pomocy dziecku. Wszystkie poddane analizie plany podpisane były przez asystenta oraz rodzinę, co stanowi potwierdzenie, że asystenci tworzyli je we współpracy z rodziną. We wszystkich planach brak było natomiast potwierdzenia, że były skonsultowane z pracownikiem socjalnym, a w przypadku jednej rodziny, z której dziecko przebywało w rodzinnej pieczy zastępczej, że został opracowany dodatkowo we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i skoordynowany z planem pomocy dziecku **/akta kontroli str. 89-149/**.

Kierownik Ośrodka odnosząc się do ww. kwestii wyjaśnił, że plany działań były sporządzane przez asystentów w konsultacji z pracownikami socjalnymi podczas wspólnych spotkań, na których omawiano planowane w danej rodzinie działania, jednak nie było to dokumentowane. Natomiast w przypadku rodziny, z której dziecko przebywało w pieczy zastępczej asystent skonsultował plan z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej telefonicznie, co również nie zostało udokumentowane **/akta kontroli str. 150-152/**. Konsultacja planu z pracownikiem socjalnym, a w przypadku rodzin, z których dzieci przebywają w pieczy zastępczej z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, ma na względzie zapewnienie spójnego systemu wsparcia i oddziaływań różnych osób i podmiotów działających na rzecz rodziny i dziecka. Brak koordynacji tych działań spowodować może, że te osoby lub podmioty będą realizowały w tej samej rodzinie sprzeczne i wzajemnie wykluczające się działania, co nie pozwoli na osiągnięcie oczekiwanych rezultatów w zakresie poprawy jej sytuacji. Brak udokumentowania tej czynności może budzić wątpliwość, czy rzeczywiście została ona dokonana. Przyczyną powstania powyższej nieprawidłowości jest niewłaściwa interpretacja przepisów oraz brak stosownego nadzoru Kierownika nad dokumentowaniem pracy z rodziną.

Inspektorzy ustalili także, że okres, na który tworzone były plany pracy wynikał bezpośrednio z okresu, na jaki zatrudniany był asystent rodziny. W związku z tym, że umowy z asystentami zawierane były na okres średnio dziewięciu miesięcy, po czym następowała przerwa w ich zatrudnieniu, plany nie były aktualizowane. Po ponownym rozpoczęciu pracy z tą samą rodziną, asystent tworzył dla niej nowy plan pracy.

Zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15 ustawy do zadań asystenta rodziny należy dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny w terminach określonych w ustawie tj. nie rzadziej niż co pół roku, które po sporządzeniu powinny być przekazane przez asystenta Kierownikowi Ośrodka. Na podstawie analizy dokumentacji i udzielonego przez Kierownika wyjaśnienia kontrolujący stwierdzili, że w kontrolowanej jednostce nie sporządzano okresowych ocen sytuacji rodzin. Kierownik wyjaśniając przyczynę powstania tej nieprawidłowości podała, że *„brak okresowych ocen sytuacji rodzin wynika z faktu, iż asystent rodziny pracował z daną rodziną w roku 2018 przez okres 9 miesięcy w roku kalendarzowym (z wyłączeniem jednej rodziny,*

z którą pracował 3 miesiące i jednej, z którą pracował 6 miesięcy). *Tak relatywnie krótki okres pracy z daną rodziną nie miał uzasadnienia w wprowadzeniu narzędzia, jakim jest ocena okresowa.* /**akta kontroli str. 153-154/**. Przyczyną powstania tej nieprawidłowości jest zatem niewłaściwa interpretacja przepisów oraz niedostateczny nadzór Kierownika nad pracą asystentów w tym zakresie. Dokonywanie okresowych ocen sytuacji rodziny ma na celu min. zweryfikowanie, czy prowadzona praca przynosi zakładane efekty i czy nie należy dokonać zmian w zakresie stosowanych metod pracy i podejmowanych działań.

W oparciu o analizę dokumentacji zespół inspektorów stwierdził, że asystenci kończąc pracę z rodziną (okres współpracy asystentów z rodziną wynikał bezpośrednio z czasu na jaki zawieranie były z nimi umowy zlecenie), w prowadzonym *dzienniku pracy z rodziną*, dokonywali *oceny efektów pracy z rodziną*. Na podstawie analizy ww. dokumentacji stwierdzono, że w przypadku jednej rodziny praca została zakończona z uwagi na osiągnięcie przez dziecko pełnoletności oraz jednej rodziny z uwagi na zmianę miejsca jej zamieszkania. W przypadku dwóch rodzin zakończono współpracę z końcem 2018 r., gdyż dobiegł końca okres obowiązywania umów asystentów i nie kontynuowano jej w roku kolejnym z uwagi na brak efektów pracy i współdziałania rodzin z asystentami. Natomiast w przypadku trzech rodzin współpraca z asystentami została zakończona z końcem 2018 r., gdyż dobiegł końca okres obowiązywania umów asystentów, jednakże stwierdzono, że asystenci dokonując *oceny efektów pracy z rodziną* ocenili, że ich funkcjonowanie nie uległo wystarczającej poprawie i wymagają one dalszego wsparcia asystenta rodziny /**akta kontroli str. 126, 137-138, 149/**. Mimo to, rodziny te nie zostały objęte dalszym wsparciem asystenta z początkiem nowego roku – dwie z nich zostały ponownie objęte asystenturą dopiero w marcu 2019 r., natomiast jedna z nich odmówiła dalszej współpracy z asystentem. Kierownik Ośrodka wyjaśniła, że przerwa w objęciu ww. rodzin wsparciem asystenta rodziny wynikała z tego, że ich funkcjonowanie poddane zostało monitoringowi pracowników socjalnych, w celu określenia, czy w ich ocenie rodzina wymaga dalszego wsparcia asystentów /**akta kontroli str. 155-156/**.

Zatem stwierdzono, że zakończenie pracy asystenta z trzema ww. rodzinami nie wynikało z oceny faktycznie występujących potrzeb w tym zakresie. Z opinii asystentów rodzin jasno wynikało, że praca ta powinna być kontynuowana, i to ocena funkcjonowania rodziny powinna stanowić podstawę podjęcia decyzji odnośnie dalszej pracy asystenta. W dokumentacji brak było potwierdzenia, że Kierownik zapoznawał się z dokonywaną przez asystentów *oceną efektów pracy z rodziną*, co mogło, w połączeniu z błędną interpretacją przepisów, stanowić przyczynę powstania tej nieprawidłowości. W wyniku tej nieprawidłowości rodziny przeżywające trudności opiekuńczo – wychowawcze pozbawione były ciągłości wsparcia asystenta rodziny.

Podkreślić przy tym należy, że monitorowanie sytuacji rodziny po zakończeniu pracy, należy do ustawowych zadań asystenta rodziny, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16. Nieprawidłowością jest więc powierzanie realizacji tego zadania pracownikom socjalnym. Z wyjaśnień złożonych przez Kierownika wynika, że monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy przez asystenta realizowane jest przez pracowników socjalnych /**akta kontroli str. 157-158/**. Przyczyną powstania nieprawidłowości jest niewłaściwa interpretacja przepisów ustawy oraz niewłaściwe delegowanie zadań, co skutkuje realizowaniem zadań ustawowych asystenta przez nieuprawnione osoby.

Na podstawie przeprowadzonej analizy dokumentacji oraz rozmów z asystentami rodziny kontrolujący stwierdzili, że udzielali oni rodzinom wsparcia adekwatnie do rozpoznanych potrzeb i zgodnie z zadaniami określonymi w art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Stwierdzono, że nie wszystkie podejmowane przez nich działania znajdują jednak odzwierciedlenie w prowadzonej dokumentacji, co zostało omówione w ramach bieżącego instruktażu w trakcie trwania czynności kontrolnych.

Ustalono, że asystenci rodzin współpracowali z zespołem interdyscyplinarnym, o którym mowa w art. 9 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a także z innymi podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny min. kuratorami, policją, pracownikami szkół.

5. Formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Na podstawie pisemnych informacji przekazanych przez Kierownika, stanowiących akta kontroli **str. 159 – 160** oraz analizy przedłożonej dokumentacji ustalono, że w okresie objętym kontrolą praca z rodziną realizowana była następujących w formach:

Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne

Rodziny znajdujące się w kryzysie mogły korzystać z pomocy psychologa/terapeuty uzależnień oraz specjalisty pomocy psychologicznej i interwencji kryzysowej, działających przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i świadczących swoje usługi w budynku Gminnego Ośrodka Kultury. Członkowie rodzin doświadczających przemocy domowej mogli korzystać z pomocy specjalisty pracy z rodziną, zatrudnianego przez Ośrodek, który przyjmował w budynku Gminnego Ośrodka Kultury. Uczniowie gimnazjum mogli uczestniczyć w zajęciach prowadzonych przez socjoterapeutę. Ponadto rodziny uczestniczące w *Projekcie „Rodzina silna wsparciem”* korzystały z: indywidualnych spotkań z psychologiem, pomocy konsultanta, wspierającego rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, a także uczestniczyły w warsztatach społecznych – w zakresie gospodarowania budżetem domowym, warsztatach dla rodziców/ojców oraz warsztatach z zakresu profilaktyki uzależnień. W ramach realizacji *Projektu „Oparcie w rodzinie”* przewidziano wsparcie ze strony psychologa, pedagoga, terapeuty i logopedy dla dzieci.

Terapia i mediacje

Członkowie rodzin borykających się z problemem uzależnienia mogli skorzystać z pomocy psychologa/terapeuty uzależnień działającego przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – świadczącego swoje usługi w budynku Gminnego Ośrodka Kultury. W ramach realizacji *Projektu „Rodzina silna wsparciem”* jedna rodzina skorzystała z pomocy mediatora. Wsparcie mediatora zostało również przewidziane w *Projekcie „Oparcie w rodzinie”*.

Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne

Z informacji udzielonej przez Kierownika wynika, że w okresie objętym kontrolą nie były realizowane usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne, gdyż nie było zapotrzebowania na taką formę wsparcia.

Pomoc prawna, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego

Jak wynika z udzielonej przez Kierownika informacji, Ośrodek nie zapewniał we własnym zakresie poradnictwa prawnego, rodziny nie miały również zapewnionego stałego dostępu do poradnictwa prawnego na terenie Gminy. W 2018 r. z poradnictwa prawnego skorzystały dwie rodziny uczestniczące w *Projekcie „Rodzina silna wsparciem”*, natomiast w 2019 r. z poradnictwa prawnego będą mogły skorzystać rodziny uczestniczące w *Projekcie „Oparcie w rodzinie”*.

Organizowanie spotkań dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”

Z wyjaśnień udzielonych przez Kierownika wynika, że w okresie podlegającym kontroli nie realizowano formy pomocy, jaką są grupy wsparcia czy grupy samopomocowe, gdyż brak było liderów, którzy mogliby poprowadzić te grupy.

6. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego

W toku kontroli ustalono, że na terenie Gminy nie funkcjonowały placówki wsparcia dziennego w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Z wyjaśnień udzielonych przez Kierownika wynika, że zajęcia opiekuńczo – wychowawcze dla dzieci realizowane były w świetlicach wiejskich w miejscowościach: Kintowo, Kiersztanowo, Pacółtowo i Dylewo /**akta kontroli str. 160/**.

7. Funkcjonowanie rodzin wspierających

Z przedłożonej kontrolującym dokumentacji wynika, że w Gminie Grunwald żadna z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych nie była objęta pomocą rodziny wspierającej gdyż, zgodnie z oświadczeniem Kierownika, nie było takich potrzeb /**akta kontroli str. 160/**.

8. Uwagi i wnioski

Na podstawie przeprowadzonych czynności kontrolnych wnioskować można, że rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych Ośrodek zapewniał dostęp do form pomocy przewidzianych w ustawie w dość ograniczonym zakresie. Zauważyć należy także, że zdecydowana część wsparcia zapewniana była rodzinom w ramach

realizacji *Projektu „Rodzina silna wsparciem”* oraz *Projektu „Oparcie w rodzinie”*, w związku z czym dostęp do oferowanych form wsparcia miały jedynie rodziny uczestniczące w ww. projektach na czas ich trwania. Uwzględniając powyższe i z uwagi na to, że praca z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wymaga szeregu zaplanowanych działań i różnorodnych form wsparcia, rekomenduje się podjęcie działań mających na celu dalszy rozwój systemu wsparcia rodziny i zwiększenie dostępności rodzin do wskazanych w ustawie form wsparcia.

Asystenci udzielali rodzinom wsparcia adekwatnie do rozpoznanych potrzeb, jednakże stwierdzono liczne nieprawidłowości w zakresie prowadzonej przez nich dokumentacji z pracy z rodziną, w związku z czym wydano poniższe zalecenia.

Jednocześnie, z uwagi na fakt, że w okresie objętym kontrolą na stanowisku asystenta rodziny zatrudniono osobę niespełniającą wymogów kwalifikacyjnych, rekomenduje się zatrudnianie w przyszłości na tym stanowisku wyłącznie osób posiadających kwalifikacje określone w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

9. Zalecenia

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami i uchybieniem, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez Kierownika, jako osoby odpowiedzialnej za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. Tworzyć możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. **Termin realizacji – na bieżąco.**
2. Każdorazowo w wywiadzie środowiskowym dokumentować sytuację rodziny w aspekcie przeżywanych przez nią problemów opiekuńczo-wychowawczych, uzasadniających potrzebę objęcia rodziny wsparciem asystenta. **Termin realizacji – na bieżąco.**
3. Opracowując plan pracy z rodziną uwzględniać w nim wszystkie elementy wskazane w art. 15 ust. 3 ustawy. **Termin realizacji – na bieżąco.**
4. Wzmocnić nadzór Kierownika nad pracą pracowników Ośrodka, w szczególności w zakresie prowadzenia dokumentacji z zakresu pracy z rodziną. **Termin realizacji – na bieżąco.**
5. Plan pracy z rodziną opracowywać i realizować w konsultacji z pracownikiem socjalnym, a przypadku rodzin, z których dzieci przebywają w pieczy zastępczej, we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 i 2, oraz dokumentować ten fakt. **Termin realizacji – na bieżąco.**
6. Dokonywać okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywać ją Kierownikowi, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, oraz dokumentować ten fakt. **Termin realizacji – na bieżąco.**
7. Zapewniać wymagającym tego rodzinom ciągłość wsparcia asystenta rodziny. **Termin realizacji – na bieżąco.**

8. Monitorować przez asystenta rodziny funkcjonowanie rodziny po zakończeniu z nią współpracy, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy. **Termin realizacji – na bieżąco.**

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2019 poz. 1111 ze zm.).

Z ur. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
Joanna Jabłonna-Kastrau
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej

GŁÓWNY SPECJALISTA

Stella Maścianica

KIEROWNIK ODDZIAŁU

Katarzyna Brewka